

A felülvizsgálati eljárás újraszületésének története

I.

Egy régi, annak idején hosszú ideig jól bevált jogintézmény kezdte meg másodvirágzását 1993. január 1-től eljárásjogunkban, a felülvizsgálat. Ismételt megjelenésére az adta a közvetlen okot, hogy 1992. január 30-i kihirdetéssel az Alkotmánybíróság a 9/1992. számú határozatában a törvényességi óvás jogintézményét alkotmányellenesnek minősítette, s a törvényességi óvás emelésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket 1992. december 31-i hatállyal megsemmisítette.

Ennek értelmében hatályát veszítette a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. tv. 270. §-a, a bíróságokról szóló 1972. évi IV. tv-nek, az ügyészségről szóló 1972. évi V. tv-nek, valamint a büntető eljárásról szóló 1973. évi I. tv-nek több szakasza.

Az Alkotmánybíróság a törvényhozónak 1992 végéig adott időt arra, hogy a már megindult eljárásjogi és bírósági szervezeti törvényalkotással a problémára alkotmányos megoldást adjon. Felhívta ezzel kapcsolatban a törvényhozó figyelmét arra, hogy Magyarország azzal, hogy részese lett a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának, kötelezettséget vállalt annak biztosítására, hogy "fejlessze a bírói jogorvoslat lehetőségeit" (2.Cikk 3.b.pontja).

A törvényhozó a fenti felhívásnak eleget téve elkészítette a vonatkozó törvényjavaslatokat, s meghozta az *1992. évi LXVIII. törvényt* "a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényben és az ehhez kapcsolódó jogszabályokban a felülvizsgálati eljárás megteremtéséről" címmel, valamint az *1992. évi LXIX. törvényt* "a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvényben a felülvizsgálati eljárás megteremtéséről" címmel, mely törvényeket az Országgyűlés az 1992. november 10-i ülésnapján fogadott el. Mindkét törvényt 1993. január 1. napján hatályba lépett.

Ez adta az indokát annak, hogy e cikk szerzője tollat fogva visszanyúljon e jogintézmény kezdeteihez, s leírja fejlődésének történetét, viszontagságos életútját.

E dolgozat csak a polgári eljárásjog területén követi nyomon hazai jogunkban a történéseket. Itt kell megemlíteni azt is, hogy ugyanebben a témában *Gátos* György pécsi kollégiumvezető bírónak jelent meg kiváló cikke a

közelmúltban a Magyar Jog hasábjain, de még az új törvények megjelenése előtt.¹

II.

A kezdetek

Magyarországon a büntető perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. tc. vezette be a felülvizsgálat jogintézményét "perorvoslat a jogegység érdekében" elnevezéssel. E jogintézmény célja nem a felek esetleges jogsérelmének orvoslása, hanem a jogegység, különösen a bírói gyakorlat egységének, egyöntetőségének biztosítása volt.

1911-ben a Polgári perrendtartást hatályba léptető törvény kiszélesítette e perorvoslat alkalmazási körét. Ettől kezdve a jogegységi perorvoslatot a Kúria különleges, ún. jogegységi tanácsa bírálta el.

Felülvizsgálat az 1911. évi I. tc., az RPP. rendszerében

Az RPP. a "perorvoslat" elnevezést ugyan nem használta, de a jogirodalom szerint a fellebbviteli perorvoslatoknak három formája volt ismeretes: a fellebbezés, a felülvizsgálat és a felfolyamodás.

A felülvizsgálat mint *rendes perorvoslat* szabályait a törvény Negyedik Címének II. fejezete tartalmazta. E szerint a fellebbezési bíróság ítélete ellen, ha a törvény ki nem zárta, felülvizsgálatnak volt helye a harmadfokú – felülvizsgálati – bírósághoz.

Ismerte az RPP. az ún. "*ugró felülvizsgálat*" (*revisio per saltum*) intézményét is, mely szerint az első fokú bíróság ítélete ellen is lehetett a fellebbezés elhagyásával közvetlenül felülvizsgálati kérelmet benyújtani, ha az ügyben a fellebbezési bíróság ítélete ellen lehetett felülvizsgálatnak helye. Ehhez azonban kellett az ellenfél írásbeli beleegyezése, továbbá a felülvizsgálati kérelem nem alapulhatott eljárási szabálysértésre, és nem támadhatta az első fokú bíróság által megállapított tényállást sem.

A *felülvizsgálati bíróság* az ítéltábla ítélete felett a Kúria volt, a törvényszék, mint fellebbezési bíróság feletti felülvizsgálati hatáskör megosztott az ítéltáblák és a Kúria között. 5000 pengő felülvizsgálati értékig a tábla, azonfelül a Kúria volt a felülvizsgálati bíróság.

A felülvizsgálat *általában* csak *jogkérdések* vitatására irányulhatott. Az alapelv az volt, hogy a felülvizsgálati bíróság a fellebbezési bíróság ítéletét annak tényállása alapján bírálja felül. Mégis meg lehetett támadni a fellebbezési bíróság ténymegállapítását három alapon, hogy a ténymegállapítás a) jogszabály

¹ Gáts György: Felülvizsgálattól felülvizsgálatig. Magyar Jog, 1992/11.sz. 672-675. p.

helytelen alkalmazásával vagy mellőzésével, vagy b) az iratok tartalmával ellentétesen, vagy c) nyilván helytelen ténybeli következtetéssel történt.²

A felülvizsgálati bíróság a fellebbezési bíróság ítéletétől különböző tényállást állapíthatott meg az első vagy fellebbezési bíróság előtt nem érvényesített tények és bizonyítékok alapján a következő két esetben: a) ha a Pp. szerint hivatalból figyelembe veendő valamely körülménynek megállapítása merült fel (részint pergátló körülmények, részint egyéb eljárási hibák); b) ha annak a megállapítása merült fel, hogy a fellebbezési bíróság az eljárásra vonatkozó valamely szabályt helytelenül alkalmazott vagy mellőzött (ez utóbbi eset csak a felek kérelmére).³

Kizárt volt a felülvizsgálat: a) ha a felülvizsgálati érték nem haladta meg a 3000 pengőt, ítéltábla esetén az 5000 pengőt; b) perköltségre vonatkozó rendelkezés tekintetében akkor, ha az ítélet ellen felülvizsgálatnak nem volt helye; c) hatáskörre és illetékességre vonatkozó rendelkezéseknél; d) annak a félnek a részéről, aki az első fokú ítéletet fellebbezéssel nem támadta meg; e) a fellebbezési bírósági ítélet feloldást tartalmazó része ellen; f) egyéb külön rendelkezések alapján.

A felülvizsgálati kérelem határideje *tizenöt nap* volt, benyújtásának helye a fellebbezési bíróság, *revisio per saltum* esetében az első fokú bíróság.

A felülvizsgálati *kérelem kellékeit*:

1. Alaki kellékek: írásbeli forma, ügyvéd által ellenjegyzett beadvány.

2. Tartalmi kellékek: a) a felülvizsgálendő ítélet megjelölése; b) határozott kérelem arra vonatkozóan, hogy a fél az ítélet mely részét támadja meg; c) annak kijelentése, hogy a fél az ítéletet mely alapon támadja meg.

A fellebbezési bíróság a felülvizsgálati kérelmet vagy visszautasította, vagy felterjesztette a felülvizsgálati bírósághoz.⁴

A felülvizsgálati bíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, vajon a felülvizsgálati *eljárás előfeltételei* megvannak-e. Ezek a következők voltak: a) a felülvizsgálati kérelmet kellő időben adják be; b) olyan ítélet ellen irányuljon, mely ellen a felülvizsgálat megengedett; c) magának a kérelemnek meglegyenek a törvényben előírt kellékei; d) a felülvizsgálati bíróságnak az ügy értéke szerint meglegyen a hatásköre. Az előfeltételek hiányában a felülvizsgálati tanács a felülvizsgálati kérelmet végzéssel általában visszautasítani tartozott.⁵

A felülvizsgálati kérelem elintézésének módjai: a *szóbeli tárgyalás* és a *nyilvános előadás*.

Nyilvános előadásnak csak az ítéltáblán volt helye, akkor, ha a törvényszéknek, mint fellebbezési bíróságnak ítéletét támadták meg felülvizsgálati kérelemmel, és a felülvizsgálati érték a 20.000 pengőt meg nem haladta. Ebben az esetben a felek szóval egyáltalán nem szólalhattak fel. A

² Sárffy Andor: Magyar Polgári Perjog. Bp. 1946. Grill Könyvkiadó, 410-431.p.

³ Magyary Géza: Magyar Polgári Perjog. Bp. Franklin Társulat, 556-577. p.

⁴ Sárffy: i.m., valamint Wellmann György: A törvényességi óvás a polgári eljárásban. Polgári Eljárásjogi Füzetek XIII. Bp. 1985. 128-131. p.

⁵ Magyary: i.m.

felülvizsgálati kérelemmel élő fél ellenfele válasziratot adhatott a felülvizsgálati kérelemnek vele való közlésétől számított nyolc nap alatt, csatlakozásnak nem volt helye.⁶ Egyéb esetekben szóbeli tárgyalást kellett tartani.

A szóbeli tárgyalási határnap kitűzése és a tárgyalási határnap közötti időre esett a válaszirat benyújtása. Rendeltetése az volt, hogy abban az ellenfél csatlakozását jelentse be. A csatlakozás a felülvizsgálati határidő eltelte után előterjesztett felülvizsgálati kérelemnek minősült.

A szóbeli tárgyalás lényegét az tette ki, hogy a tanács egyik tagja az ügyet a kitűzött tárgyalási határnapon előadta. E nélkül az előadás nélkül a bíróság nem határozhatott.

Az előadó előterjesztését követhette a felek kérelmeinek szóbeli indokolása. A kérelmeket a szóbeli tárgyaláson megváltoztatni nem lehetett, új kérelmet előterjeszteni egyáltalán nem lehetett.

A felülvizsgálati bíróság *határozatai*: A felülvizsgálati bíróság vagy *ítélettel* vagy pedig *végzéssel* határozott.

Ítéletet hozott, ha a fellebbezési bíróság ítéletét helybenhagyta, azt megváltoztatta, vagy valamely pergátló körülmény miatt a fellebbezési bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az eljárást beszüntette. Végzést hozott a fellebbezési bíróság ítéletének feloldása esetén, amikor is a fellebbezési bíróságot újabb eljárásra utasította, valamint akkor is, ha bizonyításfelvételt rendelt el.

A felülvizsgálati bíróság kötve volt a felek kérelmeihez. Köteles volt határozni a perköltség kérdésében is. A törvényben meghatározott feltételek mellett a "*konok perlekedés pénzbírságát*" is köteles volt kiszabni.

A határozat kézbesítése az elsőbíróság feladata volt, kivéve, ha a fellebbezési bíróság újabb eljárásra lett utasítva, ekkor a kézbesítés az ő feladata volt.⁷

1945 után a népi demokratikus forradalom időszakában erőteljes változások indultak meg a jogalkotás területén. A hosszú ideig jól bevált Plósz-féle RPP. rendelkezéseit is egyre inkább kezdték megnyirbálni. 1949-ben — eredetileg is átmeneti jelleggel — bevezették a "*közérdekű kifogás*" jogintézményét.

Közérdekű kifogással a bíróságnak polgári peres (vagy nemperes) vagyoni jogi ügyben hozott jogerős, illetőleg nem jogerős határozatát lehetett megtámadni. A kifogást az Igazságügyminisztérium Jogügyi Hivatala nyújthatta be akkor, ha a bíróság határozata: a) az 1944. évi december hó 22. napja előtt alkotott olyan jogszabályra volt alapítva, amely akár szelleménél fogva, akár egyes rendelkezései folytán a magyar népi demokrácia célkitűzéseivel ellentétben állt, vagy b) jogszabálynak olyan értelmezésén alapult, amely a magyar népi demokrácia alapvető jogelveinek nem felelt meg.

⁶ Sárffy: i.m.

⁷ Magyary: i.m.

A kifogást legkésőbb a határozat jogerőre emelkedésétől számított egy éven belül lehetett előterjeszteni, és felette a Kúria (illetve az 1949. évi 9. tvr. után a Legfelsőbb Bíróság) külön tanácsa, az Elvi Tanács döntött.

A közérdekű kifogásnak helyt adó határozat rendelkező része egyrészt elvi megállapítást, másrészt az elvi megállapítástól elkülönítve magára a kifogásolt határozatra vonatkozó döntést tartalmazott.

Az elvi megállapításban a Legfelsőbb Bíróság megállapíthatta, hogy az a jogszabály, amelyen a kifogásolt határozat alapult, ellentétben áll a magyar népi demokrácia célkitűzéseivel, s így nem alkalmazható. Ily módon a Legfelsőbb Bíróság lényegileg jogosult volt 1944. december 22-e előtti jogszabályok hatályvesztettségének megállapítására. Megillette a Legfelsőbb Bíróságot a hiteles jogszabálymagyarázat joga is.

A közérdekű kifogás intézményét fejlesztette tovább a 210/1950. (VIII.20.) MT számú rendelet, amely – a büntető eljárási szabályozás mintájára – rendszeresítette a polgári peres és nemperes vagyoni jogi ügyekben a "*törvényesség érdekében használható perorvoslatot*". A kérelem előterjesztésére átmenetileg továbbra is az Igazságügyminisztérium Jogügyi Hivatala, majd annak az 1950. évi 46. számú tvr-rel történt megszüntetése után az igazságügyminiszter volt jogosult. A közérdekű kifogás, majd pedig a törvényesség érdekében használható perorvoslat – az új típusú ügyészség felállítása és a Legfelsőbb Bíróság elnöke jogkörének újszerű szabályozása előtt – tulajdonképpen az igazságügyminiszter részére biztosított felügyeleti eljárási eszközök voltak, alapjában véve *ősei a törvényességi óvásnak* polgári ügyekben. [A rájuk vonatkozó jogszabályokat a Pp. hatályba léptetéséről és végrehajtásáról szóló 1952. évi 22. sz. tvr (Ppé.) helyezte hatályon kívül.]

Mélyreható változást hozott a bírósági szervezetben az 1950. évi IV. tv megszületése, mely az addigi négyes lépcsőzetű bírósági rendszert a maival megegyező hármas lépcsőzetűvé alakította.

Az 1950. évi 46. tvr pedig kimondotta, hogy a másodfokú határozat ellen további fellebbevitelnek (felülvizsgálat, fellebbezés, felfolyamodás) nincs helye. Ez azt jelentette, hogy ettől kezdve a polgári perekben – az addigi, az 1911. évi I. tv-ben érvényesülő kétfokú fellebbevitellel szemben – az *egyfokú fellebbevitel* érvényesült, vagyis megszűnt a felülvizsgálat addigi rendszere.⁸

III.

A folytatás [A törvényességi óvás az 1952. évi III. tv (a mai Pp.) rendszerében]

Az egyfokú fellebbevitel elvének megvalósításával párhuzamosan az egységes szocialista törvényesség megteremtésének feladatát kívánta megoldáshoz juttatni – a szovjet eljárásjog másolásával – a Pp. a hivatalból való

⁸ Németh János: A polgári perjogunk fejlődése a felszabadulás óta. Magyar Jog 1985/3-4. sz. 287-289. p.

felülvizsgálat, azaz a *törvényesség érdekében használható perorvoslati* intézményének rendszeresítésével.

A szocialista felfogás szerint az olyan bírói ítélet, bírói határozat, amely a törvény rendelkezését sérti, nem maradhat hatályban. Ezért merült fel olyan jogintézmény szükségessége, amely anélkül, hogy növelné a bírósági perorvoslati fokok számát, lehetőséget nyújt a bírói határozat hatályon kívül helyezésére akkor is, ha az már jogerőre emelkedett.

Szükségesnek mutatkozott tehát egy olyan jogorvoslati intézmény létesítése, mely a felek akaratától függetlenül, hivatalból teszi lehetővé a bírósági határozatok felülvizsgálatát a szocialista törvényesség követelményeinek megfelelően, összeegyeztetve ezt mégis a felek érdekeinek védelmével.

Az 1953. január 1-én hatályba lépett *1952. évi III. tv, a Pp. 270. §-ának (1) bekezdése* szerint: "a legfőbb ügyész az eljárást befejező vagy felfüggesztő jogerős határozat ellen a törvényesség érdekében perorvoslattal élhet, ha a határozat jogszabályt sért."

A Pp eredetileg csak a legfőbb ügyész részére biztosította azt a jogot, hogy a törvényesség érdekében perorvoslattal éljen. Minthogy azonban a Pp hatályba lépése idején az ügyészi szervezet még nem alakult ki, és legfőbb ügyész sem volt, a Pp 35. § (2) bek. úgy rendelkezett, hogy a törvényesség érdekében benyújtható perorvoslat benyújtásának joga – az Alkotmánynak megfelelő ügyészi szervezet megalkotásáig – az igazságügyminisztert illette meg.

Az Alkotmánynak megfelelő ügyészi szervezetet a Magyar Népköztársaság ügyészségéről szóló 1953. évi 13. tvr (I. Ütvr.) állította fel, és ennek hatályba lépésétől kezdve gyakorolta a legfőbb ügyész a Pp 270. §-ában biztosított jogot.⁹ Ez a jogszabály már nemcsak az eljárást befejező és felfüggesztő, hanem bármely jogerős határozat ellen, és nemcsak törvényt sértés, hanem megalapozatlanság esetén is biztosította az óvási jogot. Az I. Ütvr. használta először az "óvás" kifejezést.

A Magyar Népköztársaság bírói szervezetéről szóló 1954. évi II. tv 14. §-ának (2) bek-e a Legfelsőbb Bíróság elnökét is feljogosította törvényességi óvás emelésére. A jogszabály ekkor használta először a "törvényességi óvás" terminus-technikust.

A Pp-t összhangba kellett hozni ezekkel a jogszabályokkal, s így az *1954. évi VI. tv (Ppn) 70. §-a átfogóan újraszabályozta – most már "Törvényességi óvás" cím alatt – a Pp. XIV. fejezetét.*¹⁰

A törvényességi óvás Pp-beli szabályai alapjaiban 1954 (a Ppn) óta, részletszabályait illetően pedig 1972 (a III. Ppn) óta változatlanok maradtak egészen 1992-ig, az Alkotmánybíróság határozatáig, mely e jogintézményt alkotmányellenesnek minősítette.

⁹ Bajory Pál: A törvényességi óvás emelése polgári ügyekben. Magyar Jog 1979/10. sz. 911-916. p.

¹⁰ Wellmann: i.m.

A törvényességi óvás jellege

Kezdetben a törvényességi óvást az elmélet és a jogszabályok is perorvoslatnak tekintették, perrendtartásunk III. részében perorvoslatok cím alatt nyert elhelyezést a fellebbezés mint rendes, valamint a perújítás mint rendkívüli perorvoslat után.

Később ez az álláspont fokozatosan megváltozott, s a törvényességi óvást a polgári eljárás sajátos intézményének kezdték tekinteni.

Szilbereky Jenő szerint a törvényességi óvás bizonyos perorvoslati sajátosságai ellenére sem tekinthető perorvoslatnak, hanem a *bírói határozatok hivatalból való felülvizsgálatának sajátos szocialista eljárásjogi intézménye, mely a jogalkalmazásban az egységes törvényesség megvalósításának egyik eljárásjogi biztosítója (a törvényességi felügyelet eszköze).*¹¹

Kiváló perjogászaink közül elsősorban felügyeleti jellegű intézménynek tekintette a törvényességi óvást még *Névai László, Gáspárdy László és Németh János* is,¹² perorvoslatnak tekintette viszont *Farkas József*.¹³

A törvényességi óvás *elsődleges célja* tehát a törvényesség érvényre juttatása, az egységes törvényesség biztosítása volt, s csak *másodlagos célnak* tekintette az egyéni jogok védelmét.

Az óvás benyújtása határidőhöz nem volt kötve, azonban a felekre csak akkor terjedt ki az óvás alapján hozott határozat hatálya, ha az óvást a legfőbb ügyész vagy a Legfelsőbb Bíróság elnöke a határozat jogerőre emelkedésétől számított egy éven belül nyújtotta be. Ismert volt az ún. "elvi irányú" óvás is, amely az ügyben hozott érdemi döntést nem érintette még akkor sem, ha a benyújtása a jogerőre emelkedéstől számított egy éven belül történt is.

Az óvás *tárgya* lehetett bármely jogerős határozat: ítélet, ítélet hatályú határozat vagy végzés, amennyiben törvénytörtés vagy megalapozatlan volt. Megjegyzendő, hogy a törvénytörtés és a megalapozatlanság részben egymást fedő fogalmak, amennyiben a megalapozatlanság egyben törvénytörtést is megvalósít.

Az óvás *alanyai* nem a jogvitában érdekelt felek, hanem az óvás emelésére jogosult személyek, nevezetesen a legfőbb ügyész és a Legfelsőbb Bíróság elnöke voltak.

Felmerül a kérdés: hogyan szerzett tudomást pl. a Legfelsőbb Bíróság elnöke arról, hogy valamely jogerős bírósági határozat megalapozatlan vagy törvénytörtő.¹⁴

¹¹ *Szilbereky Jenő*: A törvényességi óvás jellege. Jogtudományi Közlöny 1955/7. sz. 414-419. p.

¹² *Németh János* Rendkívüli perorvoslatok a magyar polgári eljárásjogban című monográfiájában fejti ki ezzel kapcsolatos álláspontját. Bp. 1975. 55-62. p.

¹³ *Farkas József*: A polgári eljárás átfogó újraszabályozására. Magyar Jog 1984/1. sz. 46-47. p.

¹⁴ *Bajory*: i.m.

A tudomásszerzés forrásait Bajory Pál a következőképpen csoportosította: a) a Legfelsőbb Bíróság elnöke bármely bírósági ügy iratait az eljárás bármely szakában magához kérhette; b) értesülhetett az elnök a Legfelsőbb Bíróság bírúinak a jelentéseiből is, akik akár az ítélkező tanácsok elbírálása alatt álló ügyekből, akár a megyei bírósági kollégiumok ülésein való részvételük során tudomást szerezhettek törvénysértő bírósági határozatokról; c) az igazságügyminiszter a bíróságok általános működése felett gyakorolt felügyeleti jogkörénél fogva törvényességi óvás emelését is kezdeményezhette; d) előterjesztést tehettek továbbá óvás emelése iránt a megyei bíróságok elnökei, sőt egyéb hatóságok és szervek, melyek szintén közvetlenül fordulhattak a Legfelsőbb Bíróság elnökéhez; e) végül kérelemmel élhettek a perben szereplő felek és egyéb érdekelték is. Ezek az ún. *törvényességi panaszok* tették ki a törvényességi felülvizsgálat ügyeinek túlnyomó többségét, nem véletlenül. Ez is bizonyítja, hogy igenis szükségét érezték sok esetben a felek egy kvázi harmadfokú felülvizsgálatnak, mely az ő személyes indíttatású alanyi joguk alapján indul valós vagy vélt jogsérelmük orvoslására.

A panaszjog nem volt személy szerint korlátozva, előterjeszthették a panaszt a felek vagy az egyéb érdekelték hozzátartozói is, külön meghatalmazás nélkül is.

A panaszjog jelentősége egyébiránt azért is nagy volt, mert lehetővé vált rajta keresztül a Legfelsőbb Bíróság részére az alsófokú bíróságok munkájának megismerése, így az ítélkezési gyakorlat elemzése, s ezen keresztül az elvi irányító tevékenység kiszélesítése. Mindemellett természetesen szolgálta az egyéni jogsérelmek orvoslását is, s mint ilyen, másodlagosan perorvoslati funkciót is ellátott.

Az óvás emelésére vonatkozó jogkör azonban *diszkrecionális jogkör volt*, az arra jogosult személyek megítélésétől függött, hogy emelnek-e óvást vagy sem. *Szilbereky* Jenő megállapítása szerint "minden törvénysértés óvási alap lehet, de nem minden törvénysértés miatt emel óvást az arra jogosult szerv. Az óvás lehetősége nem jelenti egyben az óvás szükségességét."¹⁵

Az elnök a törvényességi óvás emelésénél nem volt kötve a kérelemhez, ezért jogosult volt az ellenkező irányban, vagyis a kérelmező terhére is törvényességi óvással élni. Erre azonban csak ritkán, olyan esetekben kerülhetett sor, amikor az első fokon jogerőre emelkedett ítélet ellen is indokoltnak tartotta az óvás emelését.

Az óvás emelése iránti kérelem elutasításáról a kérelmező értesítést kapott. Ebben a Legfelsőbb Bíróság elnöke tájékoztatta a kérelmezőt, hogy az ügyet megvizsgálta, törvényességi óvás emelését azonban nem találta indokoltnak, vagy hogy a törvényességi óvás emelésére nem látott alapot.

A legfőbb ügyész 4/1973. számú utasítása szerint pedig az ügyészi szervek részéről a törvényességi óvás kezdeményezése súlyosabb jogsérelem orvoslása vagy elhárítása végett, továbbá az egységes jogértelmezés érdekében akkor volt indokolt, ha a bíróságoknál eltérő vagy helytelen gyakorlat alakult ki,

¹⁵ *Szilbereky*: i.m.

vagy ha a bíróságok és más jogalkalmazó szervek azonos jogterületen eltérő gyakorlatot folytattak és az egységes gyakorlat megteremtése a Legfelsőbb Bíróság állásfoglalását tette szükségessé.¹⁶

A törvényességi óvás *elbírálására* a Legfelsőbb Bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsa nyilvános ülésen volt jogosult, de ha az óvás a Legfelsőbb Bíróság jogerős határozata ellen irányult, ideértve az ún. szuperóvás esetét is, az elbírálás a hét tagú Elnökségi Tanács hatáskörébe tartozott.

Amennyiben a törvényességi óvás folytán hozott határozat hatálya a felekre is kiterjedt, az ügy ülésre kitűzéséről a feleket is értesíteni kellett, akik az óvásra írásban észrevételeket tehettek, a tárgyaláson felszólalhattak, elmaradásuk azonban az ülés megtartását és a határozat meghozatalát nem gátolta.

A Legfelsőbb Bíróság *törvényességi határozata* alapvetően kétféle lehetett: vagy helyt adott az óvásnak, vagy elutasította azt.

Ha a törvényességi határozat hatálya a felekre is kiterjedt, főszabályszerűen: a) a törvényt sértés illetve megalapozatlanság megállapítása esetén a megtámadott határozatot egészben vagy részben hatályon kívül helyezte, és helyébe megfelelő határozatot hozott, feltéve, hogy a szükséges tények az iratok alapján megállapíthatóak voltak; b) egyébként pedig az ügyben eljárt bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította; c) ha viszont a megtámadott határozat a jogszabályoknak megfelelt, a Legfelsőbb Bíróság az óvást elutasította.

Ha pedig az óvás hatálya a felekre nem terjedt ki: a) vagy megállapította, hogy a megtámadott határozat törvényt sért illetőleg megalapozatlan; b) vagy az óvást határozatával elutasította.

A Legfelsőbb Bíróság határozatát, ha a másodfokú bíróságot utasította új eljárásra, akkor a másodfokú bíróság, egyébként pedig az első fokú bíróság közölte a felekkel.

Új tárgyalás tartására kötelezés esetén az eljáró bíróság a korábbi tárgyalásához nem volt kötve, kötve volt azonban a Legfelsőbb Bíróság határozatában kifejtett jogi álláspontjához.

IV.

A törvényességi óvás jogintézménye, bár kezdettől fogva viták középpontjában állott különösen jellegét tekintve, mégis 40 évig tartotta magát, végigkísérte, felügyelte szocialista jogrendszerünket.

1982 után felmerült állam-, és jogrendünk fokozatos változásával együtt a *polgári eljárásjog újrakodifikálásának szükségessége* is. Egyre inkább felerősödtek a perorvoslati rendszerünk, ezen belül a törvényességi óvás szabályainak módosítására irányuló törekvések is, s nosztalgikusan kezdtük visszaahítozni az RPP-ben jól bevált harmadfokú elbírálás, a felülvizsgálat

¹⁶ Bajory: i.m.

rendszerét. A vélemények természetesen megütköztek egymással a legkülönbözőbb fórumokon, s a jogi szaklapok, elsősorban a Magyar Jog és a Jogtudományi Közlöny hasábjain is.

Farkas József szerint a törvényességi óvás a fejlődés során valóságos harmadfokká alakult át, mert annyira elárasztották a kérelmezők kérelmeikkel az óvásra jogosultakat, hogy azok feldolgozása kb. ugyanolyan munkát igényelt, mintha ezek a kérelmek felülvizsgálati kérelmek lettek volna. Javaslatára elsősorban a felülvizsgálat, mint harmadfokú rendes perorvoslat bevezetésére irányult, mellyel a másodfokú ítélet és bizonyos másodfokú végzések 15 napon belül lennének megtámadhatóak felülvizsgálati kérelemmel. Benyújtásának lehetőségét azonban bizonyos értékhatár szerinti korlátozással adta volna meg. Megfontolandónak tartotta az RPP szerinti ún. ugró felülvizsgálat bevezetését is, mely szerinte kisebb bírói munkaterhet és az eljárás gyorsítását eredményezhetné. — E javaslatával együtt a törvényességi óvás intézményének megszüntetése vagy igen lényeges korlátozása mellett foglalt állást. Elképzelése szerint, ha mindenképpen szükség lenne a törvényesség szempontjából az intézmény fenntartására, azt csak az igazságügyminiszter óvási jogával lehetne összeegyeztetni, s csak kirívó törvénysértés esetében, vagy abban az esetben, ha ezzel lehetne a bírói gyakorlatot irányítani, de anélkül, hogy a hozott határozat hatálya a felekre kiterjedne.¹⁷

Szilbereky Jenő ellentétes nézete szerint a lényeg abban van, hogy kapjon megfelelő orvoslást az érdekelt, a döntést sérelmező fél, és az orvoslás rendszere minél egyszerűbb legyen. Az eljárás hatékonyságának alapvető feltétele az eljárás egyszerűsítése és gyorsítása, az egyfokú perorvoslati rendszer pedig ennek szolgálatában áll.¹⁸

Németh János arra mutatott rá, hogy a felülvizsgálat intézményének bevezetése helyett inkább arra kellene több figyelmet fordítani, hogy az első- és másodfokú bíróságokon eljáró bíránk magas szakmai és politikai színvonalon végezhesék felelősségteljes munkájukat, a jogviták harmadszori elbírálására ugyanis csak akkor igazán nagy az igény, ha az első és a második elbírálás nem kielégítő.¹⁹

Horváth János a kétfokú fellebbezési rendszer bevezetését tartotta indokoltnak, ám egy négy szintű bírósági szervezet megteremtése mellett, melyben második megtámadási lehetőségként a felülvizsgálati kérelem állna a fellebbezésre jogosultak rendelkezésére, felülvizsgálati bíróságok pedig az ítéletábrla és a Legfelsőbb Bíróság lennének. A felülvizsgálati kérelem előterjesztését végzések tekintetében kizárhatónak vélte, ugyanakkor meggondolandónak tartotta az ugró felülvizsgálat bevezetését is.²⁰

¹⁷ *Farkas József*: Még egyszer a harmadfokról. Magyar Jog 1990/1. sz. 47-49. p.

¹⁸ *Szilbereky Jenő*: Megjegyzések egy készülő törvénytervezet előkészítéséhez. Magyar Jog 1984/4. sz. 300-301. p.

¹⁹ *Németh János*: A polgári eljárás reformja. Magyar Jog 1986/3. sz. 205. p.

²⁰ *Horváth János*: Kétfokú fellebbezési rendszer a polgári eljárásban. Magyar Jog 1991/5. sz. 289-295. p.

Gáspárdy László véleménye szerint a harmadfok mellett igazán egzakt érvet a törvényességi óvás emelése iránti kérelmek áradata képes egyedül felhozni. Ő az "önérdekérvényesítés" megvalósításának a fellebbezés melletti másik eszközeként a felülbírálat, mint harmadfokú rendes perorvoslat bevezetését javasolta. Minthogy a négyfokú bírósági szervezet bevezetését ellenezte, a harmadfokú felülbírálatra a Legfelsőbb Bíróságot tartotta jogosultnak; a törvényességi óvás intézményét hatályon kívül helyezhetőnek ítélte. Nem zárkózott el a felülbírálatnak rendkívüli perorvoslatként való kezelésétől sem, mivel a másodfokú ítéletre nézve előzetes végrehajthatóságot képzelt el, s ekképpen a két kategória közötti különbséget csak látszólagosnak vélte.²¹

Igen figyelemre méltó, és talán a legközelebb áll a megvalósult szabályozáshoz *Benedek* Károly álláspontja.²² Egyik tanulmányában *Farkas* József véleményének helyeslésével kifejti, hogy a "Legfelsőbb Bíróság bírái jelentős számban intéznek törvényességi óvás iránti kérelmeket, tesznek javaslatot óvás emelésére vagy a kérelem elutasítására az elnökek, tehát nem bírói, hanem igazgatási, hivatalnoki feladatot látnak el. Nemcsak elvi okból, hanem az ügyintézés egyszerűsítése, a bürokrácia felszámolása végett is fel kellene használni az eljárási jog újraszabályozását ennek az állapotnak a megszüntetésére. Keresni kellene olyan új megoldást, amely az ügyfélnek alanyi jogot biztosítana a törvénysértőnek tartott bírói határozat közvetlen megtámadására. Ez lehetne a perújításhoz hasonló rendkívüli perorvoslat, amellyel meghatározott időn belül kérhetné a jogerős bírósági határozat felülvizsgálatát az a fél, akire nézve az anyagi vagy eljárási jogszabálysértés elmaradása kedvezőbb határozatot eredményezett volna. A kérelmet a Legfelsőbb Bíróság háromtagú tanácsban nyilvános ülésen bírálná el..." Meghatározott esetekben ki lehetne zárni a felülvizsgálatot. A javasolt jogorvoslat kielégítené azokat is — mint írja —, akik mereven kitartanak az egyfokú perorvoslati rendszer dogmatikája mellett. A törvényességi óvás fenntartását ő sem tartja indokoltnak, a Legfelsőbb Bíróság az ítélkezési gyakorlatot — mint írja — más eszközökkel is irányíthatja, többek között állásfoglalásokat hozhat. Egy későbbi cikkében kifejti azt is, hogy a törvényességi óvás — álláspontja szerint — sérti a fél rendelkezési jogát, mert egy közbeiktatott hatósági személy döntésétől függ, bírói fórum elé kerülhet-e a vélt vagy valóságos sérelme orvoslása vagy sem. A bírói függetlenség szempontjából is aggályos, hogy a Legfelsőbb Bíróság elnökének óvását saját apparátusa bírálja el.²³

²¹ *Gáspárdy* László: A magyar fellebbezési rendszer jövője a polgári igazságszolgáltatásban. *Jogtudományi Közlöny* 1991/3-4. sz. 70-73. p.

²² *Benedek* Károly: Gondolatok a polgári eljárás reformjáról. *Magyar Jog* 1984/6. sz. 507-509. p.

²³ *Benedek* Károly: Gondolatok az igazságszolgáltatás korszerűsítéséről. *Magyar Jog* 1988/9. sz. 750. p.

V.

A vázolt előzmények után 1992-ben megszületett az Alkotmánybíróság döntése: *a törvényességi óvás jogintézménye alkotmányellenes.*

a) A törvényességi óvás intézménye ellentétes a jogállamiság elvének [Alkotmány 2. § (1) bek.] tartalmát alkotó *jogbiztonság követelményével*, mert a bírósági eljárás egésze bizonytalanná válik azáltal, hogy a jogerős határozatot objektív korlátok nélkül emelt óvás megváltoztathatja.

b) Különösen ellentétes a *jogerő intézményével*, ugyanis a jogerő áttörésének szükséges alkotmányossági feltétele, hogy ismérveit törvény pontosan meghatározza, s így kiszámítható legyen. A törvényességi óvás esetében erről nem beszélhetünk.

c) Az óvás emelésének diszkrecionális joga – tekintettel arra, hogy a törvényességi óvást egyéni jogvédelemre használják –, sérti a *törvény előtti egyenlőséget* is.

d) Polgári ügyekben az óvás sérti a *felek rendelkezést jogát* is, s így az önrendelkezés alkotmányos jogán is csorbát ejt.

e) Végül, a törvényességi óvás szabályozása sérti a *bíróságok és a bírák függetlenségének elvét* is, hiszen maga az óvás-emelés súlyos beavatkozás a bírósági döntésbe, mert a feljogosított személy diszkrecionális elhatározása alapján egy már jogerősen lezárt ügyet bolygat meg. Nem egyeztethető össze továbbá a bírói függetlenség elvével, hogy a Legfelsőbb Bíróság elnöke által emelt óvást a saját vezetése alatt álló testület bírálja el.²⁴

VI.

A befejezés... [Ismét felülvizsgálat az 1952. évi III. törvény, a Polgári Perrendtartás rendszerében]

A felülvizsgálat a Pp XIV. fejezetében a törvényességi óvás helyébe lépett. Szabályait a Pp 270–275/B. §-ai tartalmazzák.²⁵

Jellegét tekintve *rendkívüli perorvoslat*, mely most már jól illeszkedik perrendtartásunk "Perorvoslatok" címet viselő III. részében a fellebbezés mint rendes, és a perújítás mint rendkívüli perorvoslat után.

A felülvizsgálati eljárás *alapja* csak jogszabálysértés lehet, amelyet természetesen megvalósíthat a tényállás megalapozatlansága is.

A felülvizsgálati kérelem benyújtására most már *alanyi jogon jogosultak*: a fél, a beavatkozó, az ügyész, valamint a rendelkezés reá vonatkozó része ellen az, akire a határozat rendelkezést tartalmaz.

²⁴ Az Alkotmánybíróság 2/1992. (I.30.) AB határozatának indokolása.

²⁵ A felülvizsgálati eljárás új szabályait az 1992. évi LXVIII.tv 15.§-a iktatta be Polgári perrendtartásunkba.

A felülvizsgálat *tárgya* lehet, ha a törvény másként nem rendelkezik, a *jogerős másodfokú ítélet, valamint az alábbi jogerős végzések*: a) a keresetlevelet (fizetési meghagyást) idézés kibocsátása nélkül elutasító végzés; b) a pert megszüntető végzés; c) az egyezséget jóváhagyó végzés; d) külön jogszabályi rendelkezés alapján más, az ügy érdemében hozott végzés.

Kizárja a törvény a felülvizsgálatot: a) az első fokon jogerőre emelkedett határozat ellen (tehát nem engedi meg az ún. ugró felülvizsgálatot); b) ha a fél fellebbezési jogával nem élt és a másik fél fellebbezése alapján a másodfokú bíróság helybenhagyó határozatot hozott; c) a házasságot érvénytelenítő vagy felbontó ítélet ellen az érvénytelenítés vagy a felbontás kérdésében; d) az apaság vélelmét megdőntő ítélet ellen — az apaság vélelmét megdőntő részében —, ha az apaság vélelmének megdőntését követően a gyermeket valamely személy teljes hatályú apai elismeréssel a magáénak ismerte el, vagy az apaságot jogerős bírói ítélet állapította meg, illetve, ha a gyermek anyjának utólagos házasságkötése folytán az anya férjét kell a gyermek apjának tekinteni; e) a Legfelsőbb Bíróságnak a felülvizsgálati eljárásban hozott határozata ellen (tehát ismételt felülvizsgálatnak nincs helye); f) egyéb törvényben meghatározott esetekben (ezzel lehetőséget teremtve a további szűkítésre).

A felülvizsgálati *kérelem benyújtására* az első fokú határozatot hozó bíróságnál van lehetőség a határozat közlésétől számított *hatvan napon* belül. A határidő elmulasztása esetén igazolással élhet az arra jogosult személy az elmulasztott határidő utolsó napjától számított harminc napon belül, ez a határidő azonban jogvesztő jellegű.

A felülvizsgálati *kérelem alaki és tartalmi kellékei*: a) a kérelmet írásban, kettővel több példányban kell benyújtani, mint ahány fél a perben érdekelve van, és csatolni kell a jogi képviselő meghatalmazását is; b) meg kell jelölni a felülvizsgálni kért határozatot; c) elő kell adni, hogy a fél a határozat megváltoztatását mennyiben és milyen okból kívánja.

A felülvizsgálati eljárásban a *jogi képviselet kötelező*, maga az eljárás pedig illetékköteles.

A felülvizsgálati *kérelem felterjesztésére* a Legfelsőbb Bírósághoz akkor kerülhet sor, ha a nyitva álló határidő valamennyi féllel szemben lejárt, illetve ha a kérelmet valamennyi fél benyújtotta. Ezzel egyidejűleg az első fokú bíróság a jogerős határozatot hozó bíróságot a felülvizsgálati kérelem másolatának megküldésével értesíti az eljárás megindításáról.

A felülvizsgálati *kérelem elbírálására* a Legfelsőbb Bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsa jogosult, de ha a kérelem a Legfelsőbb Bíróság jogerős határozata ellen irányul, a Legfelsőbb Bíróság öt hivatásos bíróból álló tanácsban jár el.

A felülvizsgálati kérelmet a Legfelsőbb Bíróság *hivatalból elutasítja*: ha a) a felülvizsgálati kérelemnek nincs helye; b) azt nem az arra jogosult nyújtotta be; c) a kérelmet előterjesztő fél a megszünt jogi képviseletének pótlásáról felhívás ellenére nem gondoskodik. Az első két esetben lehetővé teszi a törvény a jogi képviselővel szemben a *pénzbírság* kiszabását is.

A felülvizsgálati kérelem benyújtásának a határozat végrehajtására *nincs balasztó hatálya*, de a határozat végrehajtását a Legfelsőbb Bíróság felfüggesztheti.

A felülvizsgálati kérelmet nem lehet megváltoztatni, de mindaddig vissza lehet vonni, amíg a Legfelsőbb Bíróság határozathozatalra vissza nem vonul.

A kérelem elbírálása történhet tárgyaláson vagy tárgyaláson kívül. Ha a felülvizsgálati kérelem elbírálása *tárgyaláson* történik, a tárgyalás időpontját úgy kell kitűzni, hogy a tizenöt napos tárgyalási időköz meglegyen, az idézésben pedig figyelmeztetni kell a feleket, hogy távolmaradásuk a kérelem elbírálását nem gátolja, az ellenfelet pedig fel kell hívni az ellenkérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem előterjesztésének lehetőségére.

A Legfelsőbb Bíróság a kérelmet *tárgyaláson kívül* bírálja el, ha ahhoz a tanács elnökének felhívására a felek hozzájárultak.

A Legfelsőbb Bíróság a kérelem elbírálása során csak *okirati bizonyítást* folytathat le, s a jogerős határozatot csak a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatja felül.

A Legfelsőbb Bíróság kasszációs és reformatórius jogkörrel egyaránt rendelkezik, ennek megfelelően *határozatai* a következők lehetnek: a) ha a megtámadott határozat a jogszabályoknak megfelel, vagy az ügy érdemi elbírálását nem érintő eljárási szabálysértés történt, a megtámadott határozatot *ítéletével hatályában fenntartja*; b) ha a határozat jogszabályt sért, és a döntéshez szükséges tények megállapíthatóak, a jogszabályoknak megfelelő *új határozatot (ítéletet) hoz*; c) egyébként pedig a jogszabálysértő határozatot egészben vagy részben *végzéssel hatályon kívül helyezi*, és az ügyben eljáró első- vagy másodfokú bíróságot *új eljárásra* és új határozat hozatalára utasítja.

A Legfelsőbb Bíróság a hatályon kívül helyező végzésben az új eljárás lefolytatására vonatkozóan kötelező utasításokat adhat.

A Legfelsőbb Bíróság határozatát az első fokú bíróság közli a felekkel, kivéve, ha a másodfokú bíróságot utasította új eljárás lefolytatására.

Új eljárásra utasítás esetében a tárgyalás a Legfelsőbb Bíróság határozatának felolvasásával kezdődik, a bíróság a továbbiakban a reá nézve irányadó szabályok szerint jár el.

Átmeneti szabályként az új törvény úgy rendelkezik, hogy a kihirdetése és hatálybalépése között kézbesített jogerős bírósági határozatokkal szemben — a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetében — a törvény hatálybalépésétől (azaz 1993. január 1-től) számított hatvan napon belül felülvizsgálati kérelmet lehet előterjeszteni.

A törvény hatálybalépése előtt emelt törvényességi óvás elbírálására a korábban hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni.

VII.

A dolgozatban elemzett, s az idők folyamán fokozatos átalakuláson, módosulásokon keresztülment jogintézmény szabályainak részletesebb

ismertetését azért tartottuk célszerűnek, hogy módunk lehessen egy kis összehasonlítást is elvégezni. Az igazi összevetésre azonban majd csak akkor kerülhet sor, ha a bírói gyakorlat is kialakul az új szabályok alkalmazása kapcsán.

Annyit azonban már most megállapíthatunk, hogy az RPP és a jelenlegi Pp-nk rendszerén belüli új szabályok alapjaiban abban térnek el egymástól, hogy míg a felülvizsgálat *az RPP rendszerén belül rendes fellebbviteli perorvoslat volt*, amelynek érvényesülését maradéktalanul biztosította a négyes tagolású bírósági szervezet, addig *az új szabályok rendkívüli perorvoslatnak* ismerik csak el a felülvizsgálatot, melynek elbírálásánál *nem mindig érvényesül a fellebbviteli jelleg* a bírói szervezetünk hármastagolása miatt. A törvény szerint ugyanis a Legfelsőbb Bíróság hatáskörébe tartozik a megyei bíróság másodfokú jogerős határozatainak elbírálásán kívül a Legfelsőbb Bíróság másodfokú jogerős határozatai ellen benyújtott felülvizsgálati kérelmek elbírálása is.

Igaz, hogy ebben az esetben az eljáró bírósági tanács összetétele szigorúbb, mivel öt tagú tanácsban jár el, valamint a bírói függetlenség elvének érvényre juttatását garantálva egy kizárási szabályt is felállít a törvény, miszerint: "A felülvizsgálati kérelem elbírálása során nem járhat el az a bíró, aki a felülvizsgálati kérelemmel érintett határozatok bármelyikének meghozatalában részt vett."

Garanciális szabályként, az alkotmányos elveknek és a felek rendelkezési jogának tiszteletben tartásával — ellentétben az RPP rendelkezéseivel, ahol bizonyos perértéktől függött a mikénti elbírálás — a tárgyaláson kívüli elbírálást csak akkor engedi meg az új törvény, *ha ebbe a felek hozzájárultak*.

További különbségként említhető még meg többek között, hogy a régivel ellentétben lényegesen hosszabb határidőt állapít meg a felülvizsgálati kérelem benyújtására a törvény, ellenben kizárja az ugró felülvizsgálat lehetőségét.

Lehetne még hosszasan elemezni a régi és az új felülvizsgálat közötti eltéréseket, hasonlóságokat, ez azonban egy újabb dolgozat témája lehetne, akkor, amikor már a gyakorlatban is körvonalazódnak ezen újjászületett jogintézmény felvetődő problémái.

Mindenesetre, ha a régi, jól bevált jogintézmény annak idején közel 40 évig kiválóan létezett, s a törvényességi óvás is kibírt 40 évet, akkor okkal feltételezhetjük, hogy ez az "újjászületett gyermek" is tisztes kort él majd meg. Úgy hisszük, az elmondottak alapján erre minden reménye meglehet.

HISTORY OF THE READJUSTMENT OF THE REVISIONARY
PROCEDURE

(Summary)

An old legal institution that had proved well-competent in those days has been brought back again to our Civil procedure by the law LXVIII of the year 1992, that is the reconsideration of the judicial decisions.

The reason for introducing it again was that the institution of the protest on legal grounds that had been attacked several times during the past ten years was considered unconstitutional by the Constitutional Court with its decision 2/1992 (I.30) CC., then it was annuled with effect from 31 December 1992. At the same time there was need to enact a sort of legal remedy that ensures the parties directly interested on their own rights to have the final judgement of the appeal court reconsiderated by a higher tribunal that passes judgement of the third degree if it's the case of infringement of the law. The above mentioned new law thus gave the possibility of this proceeding and it introduced the reconsideration as an extraordinary way of remedy in passage III of our Civil procedure subsequently after the appeal as an ordinary and the new trial as an extraordinary type of remedy.

The author of this paper contracted for a piece of work in which going back to the roots of this legal institution she describes the history of its development in our country in the field of the Civil procedural law.

In the first part of the paper the author presents the way in which the reconsideration was regulated by the Old Civil Procedure put forward by Plósz, the law No. I-1911, moreover what process of alteration it had suffered after 1945 as far as until 1950 in which year the previous system of the reconsideration was annuled at the same time of the abolishment of the judicial organisation of four levels and the introduction of the appeal of single-stage. It gave its place to the protest on legal grounds which is treated in the following part of this paper. It was a special socialist procedural institution. There was quite a hot debate in the field of the literature on law about the nature of the protest on legal grounds, then the necessity of its reconstruction respecting its annulation after 1982 the essence of which is presented by the author.

As a matter of fact it was as a result of this debate that the decision of the Constitutional Court came into existence and that the new system of the reconsideration was brought into being which is recited in the concluding part of the paper in comparison with its predecessor that had existed for forty years in the past.